

ЖЫЛҚЫ

ДАЙЫНДАҒАН АЛИНА.А.М

ЖЫЛҚЫ ТУРАЛЫ

Жылқы (лат. *Equus ferus caballus*) – тақтұяқтылар отрядының бір тұқымдасы. Жылқы адамзат өркениетіндегі, әсіресе, дала өркениетіндегі дамудың жарқын да елеулі көрсеткіштерінің бірі болады. Жылқыны қолға үйрете бастау көшпелі шаруашылық пен өркениет дамуының негізін қалады. Қолға үйретілген жылқының (*E. caballus*) шаруашылықта маңызы зор. Ол – ет және қымыз өндіру, салт міну, арбаға не шанаға жегу, әскери және спорттық бағыттарда өсіріледі.

ЖЫЛҚЫ-МАЛДЫҢ ПАТШАСЫ

- Жылқы – малдың патшасы, түйе-малдың қасқасы” деген мақал қазақта тегін айтылмаған. Қазақ жылқы пірін Қамбар ата деп. “Жылқы – малдың патшасы, түйе-малдың қасқасы” деген мақал қазақта тегін айтылмаған. Қазақ жылқы пірін Қамбар ата деп атаған. Қазақтың көшпелі тұрмысында жылқының орны ерекше. Қазақ халқы үшін төрт түліктің осалы жоқ. Дегенмен жылқы мен түйенің адам үшін атқаратын қызметі өте жоғары бағаланатын.

ШЫҚҚАН ЖЕРІ

- Белгілі зерттеуші, этнограф Ахмет Тоқтабай бүгінде дүниежүзінде 65 миллион жылқы және 250-ден астам жылқы тұқымы барын айтады.
- "Жылқы біздің қазақ жерінен шыққан. Бұл жәй айтыла салған сөз емес. Оған Көкшетау облысындағы Ботай қонысынан табылып жатқан жылқы сүйектері дәлел. Әлемдік археологияда дәл осылай бір қоныстан жүз мыңдаған жылқының сүйегінің табылуы болмаған. Осы қонысты көптеген ғалым зерттеп, археолог Виктор Зайберт отыз жылдан астам уақыт қазып жатыр. Археологиялық және палеологиялық зерттеулер жүргізе келе табылған жылқылардың қазақтың жабысынан айнамайтыны белгілі болды", — дейді ғалым.
-

-
- Жылқыны бірінші болып, б.з.д. 5000 ж. Азияның көшпелі халықтары қолданды. Аттың көзінің радиусы – өте үлкен. Ол тіпті басын бұрмай, артында тұрған барлық нәрсені көре алады. Ол араб шейхіне 40 миллион долларға сатылды. Жылқы күніне кемінде 25 литр су ішеді.

Жылқы түсі

Кер

ЖЫЛҚЫНЫҢ ТҮСІ

Жылқы түсі

Қара

Жылқы түсі

Сары

БАЙТАЛ

- Ұрғашы жылқы, яғни байтал:
  - құнажын байтал (2 жастан асқаны)
  - дөнежін шығар (3 жастағы байтал)
  - дөнежін байтал (3 жастан асқаны)
  - бесті бие (4 жастан асқаны),
  - қасабалы бие (7 – 8 жастағы бие),
  - кәртамыс бие (11 – 14 жастағы бие)
  - жасаған бие (20 жастан асқан бие)
- т.б. атайды.

ЖЫЛҚЫ ТҰҚЫМЫ

- **Жылқы тұқымына қарай:**
- арғамақ
- қазанат
- абы
- тобышақ
- текежәуміт
- қазақы ат
- қарабайыр
- пырақ
- дүлдүл т.б. болып бөлінеді.

ТҰЛПАР

«Қазақ тұлпары» жылқы зауытында топтық тренинг құлындарды биеден бөліп алудан кейінгі 8-10 күннен бастап жүргізеді, бұл кезде олар күтіп - бағу, азықтандыру мен ұстаудың жаңа жағдайларына бейімделіп үлгереді.

An open book with two pages visible. The left page has the word 'Соңы!' written on it. The right page has the phrase 'Назарларыңызға рахмет!' written on it. The book is slightly tilted and has a yellow ribbon bookmark. In the background, there is a framed picture with a green and gold pattern.

Соңы!

Назарларыңызға рахмет!